

Antykorupcja

<https://antykorupcja.gov.pl/ak/analizy-i-raporty/unia-europejska/10798,Raport-Antykorupcyjny-UE.html>
2022-08-11, 20:19

Raport Antykorupcyjny UE

Komisja Europejska opublikowała pierwszy Raport Antykorupcyjny Unii Europejskiej. W opracowaniu omówiono sytuację w każdym kraju członkowskim Unii. Podsumowując dokonania Polski, Komisja stwierdziła, że nasz kraj wprowadził precyzyjne rozwiązania antykorupcyjne, jednak konieczne są rozwiązania wszechstronne.

KE wskazała w raporcie opracowanie długofalowej strategii antykorupcyjnej uwzględniającej konkretne działania, ramy czasowe oraz środki niezbędne do wprowadzenia tych rozwiązań, ale także osoby odpowiedzialne za powyższe.

Konieczna jest reforma zapewniająca przejrzystość zamówień publicznych i w służbie zdrowia. Zwrócono uwagę na potrzebę ochrony Centralnego Biura Antykorupcyjnego przed potencjalnym upolitycznieniem, a także wzmożenie nadzoru nad państwowymi spółkami.

82 procent Polaków na tle ok. 75 procent Europejczyków, uważa korupcję za powszechną. 15 procent ankietowanych w Polsce w porównaniu do 4 procent obywateli Unii, w ostatnim roku znalazło się w sytuacji wymuszenia łapówki. Współczynnik ten jest wysoki także wśród Węgrów (13 procent) i Słowaków (14 procent), jednak pod tym względem Polska wyprzedziła inne kraje Unii.

Tego typu sytuacje korupcyjne dotyczyły zwłaszcza opieki zdrowotnej. Zwrócono uwagę na problemy strukturalne, które sprawiają, że pokusa wręczania łapówek personelowi medycznemu jest w wymienionych krajach bardzo duża. Tylko 1 procent respondentów wymieniał inne obszary, np. służbę celną, polityków, urzędy czy organy ścigania.

W raporcie zauważono, że w takich krajach jak: Holandia, Belgia, Niemcy, Estonia czy Francja, mimo zauważania problemu korupcji, na sytuację, w której wymuszono łapówkę wystawionych było około 2 procent respondentów.

Również w ogólnym postrzeganiu poziomu korupcji nasz kraj plasuje się w czołówce – odpowiednio 82 procent Polaków, 89 procent Węgrów i 90 procent Słowaków uważa korupcję za zjawisko powszechne.

Uczestnikiem bądź świadkiem korupcji w ostatnim roku było 8 procent ankietowanych. Dla porównania w Polsce w takiej sytuacji znalazło się 16 procent obywateli, na Litwie 25, Słowacji – 21, w Danii czy Finlandii – 3 procent, a na Malcie i w Wielkiej Brytanii 4 procent.

Raport zawiera opracowania dotyczące każdego kraju z uwzględnieniem ram prawnych i instytucjonalnych, postrzegania korupcji przez społeczeństwo ogółem oraz przedsiębiorców, do czego wykorzystano wyniki Eurobarometru.

Poniżej przedstawiono wnioski z Raportu w odniesieniu do sytuacji w Polsce.

1. 65 procent Polaków uważa, że korupcja jest powszechna w zamówieniach publicznych przeprowadzanych przez urzędy centralne (takiego zdania jest 56 procent obywateli Unii), a 67 procent upatruje jej w zamówieniach publicznych realizowanych przez władze lokalne (średnia dla UE to 60 procent).
2. Polacy uznali, że korupcyjne praktyki mają miejsce na poziomie: przygotowania specyfikacji pod konkretną firmę (tak uważa 74 procent respondentów), złamania ustalonych procedur (54 procent); konflikt interesów przy ocenie ofert (48 procent), zmowy przetargowe (55 procent); niejasne kryteria wyboru oferty (52 procent); nadużywanie sytuacji krytycznych w celu ominięcia procedur konkurencyjnych, (56 procent); zmienianie zapisów już po zakończeniu procedury przetargowej (43 procent).
3. Istnieje wiele przesłanek do twierdzenia o istnieniu korupcji w zamówieniach publicznych z udziałem środków unijnych. Sytuacja ta wynika z niedomagań systemu kontroli przetargów, z których wiele jest przyznawanych na poziomie samorządów. Kontrole przeprowadzone w urzędach miejskich powinny mieć szerszy zakres i opierać się na większej niezależności.
4. Przypomniano niekorzystne wyniki opracowania Urzędu Zamówień Publicznych z 2011 roku, które wskazywały, że na 299 badanych przetargów, 125 (tj. 42 procent) przeprowadzono z naruszeniem prawa, z czego 54 tj. 18 procent naruszeń mogło mieć wpływ na wynik postępowania przetargowego.
5. Wobec 5 procent Polaków w ostatnim roku żądano łapówki (średnia dla UE – 4 procent). Sytuacje te były najczęstsze w służbie zdrowia.
6. Jakkolwiek notowany jest spadek liczby takich łapówek, samo zjawisko korupcji przybiera na sile w przypadku zakupu sprzętu medycznego i lekarstw. Niepokojące są też powiązania lekarzy i przedstawicieli firm farmaceutycznych, w tym uczestnictwo przedstawiciela spółki w komisji przetargowej rozstrzygającej w sprawie przyznania zamówienia, w którym ta sama spółka jest oferentem.
7. Z badań Eurobarometru 32 procent polskich przedsiębiorców zauważa problem korupcji podczas prowadzenia działalności w naszym kraju. Ten sam problem zauważa 43 procent europejskich biznesmenów w Polsce. 92 procent Polaków uważa korupcję za najłatwiejszy

sposób w procesie korzystania z usług publicznych, a 56 procent jest zdania, że sukces w biznesie zależy jedynie od powiązań politycznych. 7 procent badanych było narażonych na żądanie łapówki ubiegając się o konkretne zezwolenia. W Europie dotyczyło to 1 procenta respondentów.

8. Według GRECO coroczne oświadczenia majątkowe parlamentarzystów są wprawdzie dostępne on-line, jednak ich odnalezienie może nastęrczyć wiele trudności. Postuluje się też, aby członkowie rodzin posłów i senatorów byli zobligowani do ujawniania dochodów.
9. GRECO pochwaliło Polskę za prawo regulujące łączenie stanowisk, co pozwala ograniczyć konflikt interesów.
10. Eksperti Komisji Europejskiej zauważyli poprawę w zwalczaniu korupcji urzędniczej. Do eliminacji wielu sytuacji korupcyjnych przyczyniły się takie rozwiązania jak: zniesienie mandatów gotówkowych do uiszczenia na miejscu, podniesienie płac, zasada jednego okienka na szczeblu lokalnym, która oddziela osoby podejmujące decyzję od petenta.
11. Z kolei niedostatecznie zdefiniowano łapownictwo czynne w sektorze prywatnym. Skutkuje to nieuczciwą konkurencją.
12. Oskarżenia korupcyjne doprowadziły do odejścia z życia politycznego niektórych osób, jednak nie poniosły one innych konsekwencji.
13. Od Polski oczekuje się wprowadzenia nowej strategii antykorupcyjnej (poprzednia zakończyła się w 2009 roku). Opracowywany obecnie nowy dokument, oprócz wskazanych ogólnie środków i celów, nie zawiera szczegółowego planu działania.
14. Nadzór nad wprowadzaniem projektu strategii leży w gestii międzyresortowego zespołu, którego członkowie są powoływani przez Premiera i której przewodniczy Szef CBA. Takie rozwiązanie, jak również zapisy samego projektu strategii, w której położono nacisk na prewencję, edukację i kontrolę wewnętrzną, spotkało się z przychylnością organizacji pozarządowych. Niemniej NGO's wskazywały na konieczność konkretnych rozwiązań i wyznaczenia konkretnych terminów ich wprowadzenia, na podstawie czego można oceniać jej efektywność.
15. Mimo stworzenia w 2008 roku przez Premiera tarczy antykorupcyjnej angażującej służby specjalne, w tym CBA, w celu osłony antykorupcyjnej procesów prywatyzacyjnych i największych kontraktów, dotychczas nie przedstawiono opinii publicznej rezultatów pracy tych instytucji.
16. Prawo pracy nie daje wystarczającej ochrony przed zwolnieniem oraz demaskatorom.
17. Nie jest jasno określone, w jakim zakresie oświadczenia majątkowe są weryfikowane przez agencje rządowe.
18. Sugerowane są zmiany w kontroli partyjnych finansów. Wskazano, że Państwowa Komisja Wyborcza nie sprawdza źródeł finansowania wydarzeń politycznych. Skuteczność PKW mogłaby ulec poprawie przy większej specjalizacji personelu.
19. Szkolenia i poradniki przygotowywane dla urzędników przez Centralne Biuro Antykorupcyjne zwiększają prewencyjną świadomość funkcjonariuszy publicznych, ciągle

jednak demaskatorzy mogą obawiać się zgłaszania nieprawidłowości w obawie przed reperkusjami.

20. Urzędy publiczne są obowiązane do publikowania informacji o działaniach lobbystów zawodowych, jednak wymóg publikacji nie istnieje w odniesieniu do poszczególnych parlamentarzystów. GRECO rekomenduje, aby relacje między parlamentarzystami i lobbystami, zwłaszcza w podkomisjach sejmowych, cechowały się większą przejrzystością.
21. Wskazano na reformę wymiaru sprawiedliwości tj. rozdzielenie funkcji Prokuratora Generalnego i Ministra Sprawiedliwości oraz stworzenie komórek do walki z przestępczością korupcyjną przyprokuraturze. Brakuje jednak odpowiedzi, jak wzrosła skuteczność prokuratury w tym zakresie oraz w jaki sposób zabezpieczono ten urząd przed naciskami politycznymi.
22. Przychylnie odniesiono się do działań Rzecznika Praw Obywatelskich, który mimo niewielkich środków zajmuje silną pozycję w systemie organów ochrony prawa i działa na rzecz poprawy życia publicznego, mimo że nie jest to jego głównym zadaniem.
23. Położono nacisk na funkcjonowanie Najwyższej Izby Kontroli, tj. wskazywanie nieprawidłowości, wnoszenie propozycji rozwiązań prawnych i innych, włączając je do katalogu dobrych praktyk. Jako słabość Izby wskazano na niewielkie zastosowanie w praktyce wyników kontroli NIK. Nawet wykrywając luki w prawie i nadużycia, ośrodki decyzyjne nie spieszą się z wdrożeniem właściwych rozwiązań.

Rekomendacje

1. Powinny zostać przyjęte przepisy prawa wtórnego w celu określenia sposobów współpracy między instytucjami odpowiedzialnymi za przeciwdziałanie i zwalczanie korupcji. Pozwoli to na uniknięcie dublowania kompetencji i potencjalnej rywalizacji między instytucjami, które na razie współpracują na podstawie doraźnych porozumień
2. Wskaźniki postrzegania korupcji w Polsce są lepsze, ale priorytety kolejnych rządów nie mają kontynuacji.
3. Niektóre ministerstwa posiadają własne systemy przeciwdziałania korupcji, ale przy ograniczonej koordynacji.
4. Brakuje strategii antykorupcyjnej. Ostatni taki dokument wygasł w 2009 roku. W wyniku presji, także zewnętrznej, trwają konsultacje nad projektem Programu zwalczania korupcji 2014-2019.

Źródło:

http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/corruption/anti-corruption-report/index_en.htm

[Zobacz cały Raport \(PDF\)](#)

